

China”) indiánkarkötőket árulnak tehetős turistáknak (*XXVII. Furcsa dolgok*).

Míg Jász minden korábbinál drámaibb képeket használ, rá szintén nem jellemző módon egyszerre történetmesélő, dokumentarista, filozofikus és társadalomkritikus. Társadalomkritikája azonban nem szájbarágós, nem erőszakos és nem mesterkélt. Olyan kérdéseket feszeget, mint az összetartás–széttartás problémája egy közösség, egy nemzet életében, a számkivetettség és elnyomottság, mely az indiánokat a magyarokkal rokonítja (a magyarok „Európa indiánjai”), s nem melleleg megismerjük egy kalandor világot, egy szimpatikus szélhámós, egy „javíthatatlan álmodozó, ha úgy tetszik, hazudozó” életét.

Annyi bizonyosan elmondható Jász Attila legújabb könyvéről, hogy szerethető darab, és sokan szeretni is fogják. Csak ajánlani tudom, hogy nézzünk bele a könyvbe, nézzünk a mélyére, és egészen biztosan visszanezünk rá „a halott bölény szemében megcsillanó szomorú értelem”, meg ezer vén indián szigorúságában is bölcs tekintete.

FALVAI MÁTYÁS

(*Kalligram Kiadó, Pozsony, 2007,*
130 oldal, 2000 Ft)

TÉREY JÁNOS:

Ultra

A 2006-os év egyik legizgalmasabb verseskötete Térey Jánosé. Ezzel persze nem mondtunk el sokat róla, mert egy verseskötetnek, még ha a lírai hagyomány inogni is látszik (szerintünk már jócskán kiinogta magát), azért nagyobb magaslatokra kell törnie, mint hogy egy év legjobb produktumai közé tartozzon. Ez a könyv – a kulturális minisztérium Édes Anyanyelvünk pályázatának első helyezettje vers kategóriában – egy jelentős költő 2002 óta írt, új verseit tartalmazza, szigorúan, tisztességesen, magvetősen és téreyesen megszerkesztve.

Jelentős költőt írunk, nem fiatal; nemcsak azért, mert a szerző túlérte már ezt az értelmetlen és megfoghatatlan generációs karantént, hanem azért is, mert évek óta, olyan fontos alkotásokkal, mint a *Térey* és a *Paulus*, része a legelismerőbb kortárs költők arcképcsarnokának. Idézzünk néha úgy Téreyt, hogy nem tudjuk, őt idézzük. Sorai, ha úgy tetszik, közszájon forognak. Olvastunk már tökéletes Térey-paródiát, s a pályakezdő lírikusok is szeretnek néha téreyesen beszélni.

Az alkotó pedig, mielőtt dicséretesen köznevesült volna, kihátrált ebből a játékból, de legalábbis ropant mód összezavarta híveit: utóbbi munkái alapján úgy gondolhat-

nánk, a folyamatos játék-helyzetbe került szerzőnek (a kortárs költőnek úgy általában) elege lett ebből a szerepkényszerből, amit megengedőnek és könnyednek neveznek. Nem is meglepő hát, hogy telirakta az *Ultrát* súlyokkal, s hogy a szó egyetlen értelmében sem *tétlen* a vers-világ, amelyet megalkotott.

A kötet bravúros technikai megoldásai is gyönyörködtetőek, mind a műfajok, mind a versformák gazdagságában, mind a játékos és néha csúfondáros rímekben, mind az egész, öt ciklusra osztott kötetet behálózó kultúr-történeti utalásokban.

Többek ezek utalásoknál, s többek kultúrtörténetnél, egy különös szenvedéstörténet ez, felszínre nem engedhető ítéletek és tapasztalások, sok nemzedék elfojtott és kibeszéletlen fájdalmai egyben, Térey világnézete és klasszicizálódott ízlése szerint.

A kötet záróverse, a *Gyönyörű gyár* például a magyar politika és a saját játékoságával elfoglalt magyar kultúra nagy adósságát törleszti: az elveszett, eltékozolt magyar ipar, s az azzal együtt pusztulásra ítélt különös ipari, városi kultúra szimbóluma lesz a romlásában is félelmetes és tünékenyen, szinte organikusan szép épületből, Térey János kétholdnyi

földön álló, cukorstüveg-tetős, gyönyörű gyárból. Fejes Endre „elsüllyedt téglagyára” és emberi sorsokat összeroppantó *Rozsdametetője* mellé sorolható e vers fiktív tere, mely az egész ország állapotát és hangulatát hivatott jelezni. Nem véletlen, hogy a vers dalként is terjed, Bárdos-Deák Ági zseniális előadásában, s nem vé-

letlen, hogy a dalt borzongva hallgatják azok, akik ennek a „legszurto-sabb” országnak a városai-ban nőttek föl. A kötetben máshol is megjelenik ez a fanyar, fonák nosztalgia (*Bróm, Tizenöt éve Zugló*), s ez az éteri, múltba fullasztott, letűnt futurizmus (*In memoriam*), amely talán a jelenkori városi embernek leginkább a sajátja.

Van itt persze más is, hétköznapi, múlandó figurákba oltott mitikus, antik hősök, meglepetésként ható erotikus szövegek, a jellegzetes drámai intonáció, a pátoszt simulékonnyan kiegészítő-ellenpontoszó, okos, Szerb Antal-i ironia. S csakhamar rájövünk, a *Gyönyörű gyár* egyben a Térey-líra szimbóluma is: a szendergő, elegánsan intellektuális szöveg akár egy „káromkodásával is megölné”, s a kötetnek „ragyogása van”.

KÉPES GÁBOR

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2006,*
148 oldal, 1990 Ft)

